

מסורת הש"ס

16) מסות יג: שבעות ד. עירובין לו. וזמיון קו. מנחות 5ט: ע"ז נא: 5) [שבע מינות הללו לא נזכרו בע"ז], 6) גירסתו הליקוט שוכני בעפר לא נזכר וכו', 7) [פי' אדם גדול חולק כבוד למי שהוא גדול ממותו ערוך ערך גז זו, 8) [שבת לא: 1], 9) [בדלשת כד, 1], 10) [שם כו, 1], 11) [שם לב, 5], 12) [פירשה מג' 1], 13) [שם ר"א מ"ו, 1], 14) [בדלשת כו, 1], 15) [בדלשת מגילה טו, 1], 16) [ג' השל. רש"ל, 1], 17) [ויקרא לא, 5] 18) [שם טז, 1], 19) [ויקרא ג, 1], 20) [שם] 21) [ויקרא מוספות כ"ט ע: ד' היה שרף, 1], 22) [וכי' העירין ערך רבע 1], 23)

הגהות הב"ח

16) גמ' דכתיב בה ממן כספר: 17) (5) בה אלא רביעית חלת. חז"ל וכו' כ"ף דם: 18) (ג) רש"י ד"ה בדשלמא ככל מכל כל רמותא: 19) ד"ה גבהה וכו' שבלת יגלו כשבולת שראשה נראית: 20) ד"ה אדם משבחה וכו' עובל: 21) ר"ב וכו' ע"כ דף 4' דמפרש שם מהו עובל: 22) (1) ד"ה שר וכו' ריפאה לממוני דרוח קימעא עוברתו הקי": 23) (1) תום ד"ה כל וכו' ומלו ברביית מלוי:

גליון הש"ס

תום' ד"ה אדם שאין בו וכו' עד חוספ: כי לוג הוא צ' לטרין ולטרעל הוא מלח לו ציהודי קימעא' כיוצאמי הובא בר"ש פ"י דמרועות מ"ח ממלח לוג הוא שני אמות חו שהם מלח סלעים בגלגל ורביעיית הלוג הוא כ"ה סלעים. (בגמ' שם על המורה פ' כי משל):

תוספות שאנץ

אפי' עשה צדקה בסתר שנאמר מתן בסתר יכפה אף (ף) ל' ליד לא ינקה. והכי אמרינן במדרש משלי (פ') (י"א) כשאדם בא על אשת איש ונודמן לו עני אחד ונתן לו פירוטה לצדקה ואומר לא היה הקב"ה מזמין לי אותו עני לעשות צדקה אלא אי"כ מחל לי אותו עון על זה נאמר די ליד לא ינקה: בכל יריאה וכל אשר נתן לי: וגבהה ממרחק יידע וישפיל דיהא כי רס ה' וישפיל דיהא וגבהה ממרחק יידע. פי' הגבהה ממרחק יידע שנתבוא עליו פורענות ימים רבים יידע שכינה מתאוננת עליו כמו וידע אלמנותיו וכן וידוע בהם אנשי סבות: השם אורחותיו. הפסד מצוה כנגד שררה:

16) נראה דל"ל יכפה אף שהוא יתן מיד ליד אף הוא לא יקפה.

המקנא פרק ראשון סוטה

ה.

עין משפט
גר מצוה

כא א ב מ"י פ"ב מהל' דעות הלכה ג:

תורה אור השלם

1. מתן בסתר יכפה אף ושחר בחק חקמה ענה: משלי כא יד
2. שמעו והאזינו אל תגבהו כי יי דבר: ירמיהו יג טו
3. ורם לבבך ושכחת את יי אליהך תמוצי' אף מארץ מצרים מבית עבדים: דברים ה יד
4. הישמר לך פן תשבח את יי אליהך לבלתי שמר מצותיו ותשפטי' ודוקמי' אשר אנכי מצורך דברים ח יא
5. רומנו מעט ואנינו והמכו ככל יקפצון ובראש שבלת יקלה: איוב כד כד
6. ואברהם וכן בא בנמים יי ברך את אברהם בכל: בראשית כד א
7. ותדר יצחק חרדה גדולה עד מאד ויאמר מי אפוא הוא הברך ציד וקבא לי ואכל מבול בשרים תבוא: ואברהם גם ברוך ויהי:
8. קח נא את ברכתי אשר הבאת לך פי יונני אלהים ובי יש לי כל ויפצה בו יצחק: בראשית לג יא
9. פי בה אמר רם ונשא שכן עד וקדוש שמו מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפיל רוח לחיות רוח שפלים ולחיות לב נדבאים: ישעיהו לו טו
10. הגהה הארון יי יצבאות מסעף פארה במצותה ירמי הקומה דוגיעים והגבהים ושפלה: ישעיהו י לג
11. פי אם כה תעשו ליום מובחתיכם תתצו ומצבתם תשברו ואשריהם תגדעון ופסילייתם תשרפון דברים ז ה
12. יחיו מתוך גבלתי יקמוני ויקצו ירננו שכני עפר פי טל אורת טלף וארץ רפאים תפול: ישעיהו כו יט
13. פי הם יי ושפיל יקאה וגבהה ממרחק יידע: תהלים קלח ו
14. מלשיני בסתר רעהו אותו אצמית גבה עינים ורחב לבב אתו לא אוכל: תהלים קא ה
15. וחקרשעים פים נגרש בני השקט לא יוכל והגשרו מיקמו רפש וטיט: ישעיהו כו כ
16. תועבת יי כל גבה לב יד ליד לא יקחה: משלי טו ה
17. וחקה מדי חרש בחרשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל פשר להשתחות לפני אמר יי: ישעיהו סו כג
18. ובשר פי יקיה בו בערו שחקו ונרפא: יקריא ג יח

אפילו עושה זדקה כספר. שנותן מידו לידו של העני והכי משמע יד הנותנת ליד אף הוא לא ינקה: דכתיב זיה מתן כספר כו'. לאו דשיק האי קרף בקרף דלעיל אלא רבותא היא שאע"פ שמכפה אף וחימה אינו מכפר על גסות הרוח: אזהרה. שלא יהא גס רוח: ורס לנצח וסכנה. אלמא מנוגזה לב בא לדי שסכה שסוכה את בוראו וזכמה הוא מזהר השמר לך פן תסכה: מהמעט. מהשיבותו: רומו מעט. כיון שרומו מתמעט: ישנו בעולם. מתקיים: והומכו. ואם חזר ונעשה עניו שממך את עצמו: ככל כאותן שנאמר בזה כל: יקפלו.

כל אדם שיש בו גסות הרוח אין עפרו ננער. מימה אמאי לא חשיב האי זמזמנת חלק והא דלמר פרק בתרא דמטות (דף ק"ה). מתיס שזכו"ל אינו חיים ומו גרסינן תם ע"ה אינן חיים אלא כי יהנו תלמידי חכמים ומלוי 1) רביות מלינו באגדה 2) שאינן חיים לעולם הבא. תוס' ר"י: **אדם שאין בו אלא רביעית דם.** פיר"ח הוא דס הללו שממנו משמית הלז אין זו אלא משקל כ"ה סלעים שהיא רביעית הלוג: 3) הא

אפילו עושה צדקה בסתר דכתיב (6) 1) מתן בסתר יכפה אף וגו' לא ינקה מדינה של גיהנם אזהרה לגסי הרוח מנין אמר רבא אמר זעירי 2) שמעו והאזינו אל תגבהו רב נחמן בר יצחק אמר מהכא 3) ורס לבבך ושכחת וכתבי 4) השמר לך פן תשכה את ה' אלהיך וכדרכי אביך אמר רבי אילעא 6) דאמר רבי אבין אמר רבי אילעא כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא בלא תעשה דרש רב עוריא זמנין אמר לה משמיה דרב אסי זמנין אמר לה משמיה דרב אמו כל אדם שיש בו גסות הרוח לסוף מתמעט שנאמר 5) רומנו מעט ושמא תאמר ישנו בעולם ת"ל ואנינו ואם חוזר בו נאסף בזמנו כאברהם אבינו שנאמר והומכו ככל יקפצון כאברהם יצחק ויעקב דכתיב בהו 6) בכל 7) מכל 8) כל ואם לאו 5) וכראש שבולת ימלו מאי ובראש שבולת רב הונא ורב חסדא חד אמר כי סאסא דשיבלתא וחד אמר כשיבולת עצמה בשלמא למאן דאמר כי סאסא דשיבלתא היינו דכתיב וכראש שבולת אלא למאן דאמר כי שובלתא עצמה מאי וכראש שבולת אמר רב אסי וכן תנא דבי רבי ישמעאל משל לאדם שנכנס לתוך שדהו גבוהה גבוהה הוא מלקט: 9) ואת דכא ושפיל רוח רב הונא ורב חסדא חד אמר אתי דכא וחד אמר אני את דכא ומסתברא כמ"ד אני את דכא שהרי הקב"ה הניח כל הרים ונבעות והשרה שכינתו על הר סיני ולא גבה הר סיני למעלה א"ר יוסף לעולם ילמד אדם מדעת קונו שהרי הקב"ה הניח כל הרים ונבעות והשרה שכינתו על הר סיני 10) והניח כל אילנות טובות והשרה שכינתו בסנה) א"ר אלעזר כל אדם שיש בו גסות הרוח ראוי לגדעו כאשירה כתיב הכא 11) רמי הקומה גרועים וכתבי התם 11) ואשיריהם תגדעון וא"ר אלעזר כל אדם שיש בו גסות הרוח אין עפרו ננער שנא' 12) הקיצו ורננו שכני עפר 13) שככי בעפר לא נאמר אלא שכני עפר מי שנעשה שכן לעפר בחייו ואמר ר' אלעזר כל אדם שיש בו גסות הרוח שכינה מיללת עליו שנאמר 13) וגבהה ממרחק יידע דרש רב עוריא ואיתימא רבי אלעזר בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם 14) גבה וראה את הגובה ואין גבוה רואה את השפיל אבל מדת הקב"ה אינו כן הוא גבוה ורואה את השפיל שנא' כי רם ה' ושפיל יראה אמר רב חסדא ואיתימא מר עוקבא כל אדם שיש בו גסות הרוח אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם שנא' 14) מלשיני בסתר רעהו אותו אצמית גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל אל תקרי אותו אלא אתו לא אוכל איכא דמתני לה אמספרי לשון הרע שנא' מלשיני בסתר רעהו אותו אצמית א"ר אלכסנדרי כל אדם שיש בו גסות הרוח אפילו רוח קימעא עוברתו שנאמר 15) והרשעים כים נגרש ומה ים שיש בו כמה רביעיות רוח קימעא עוברתו אדם שאין בו אלא 16) רביעית 17) אחת עאכ"ו א"ר חייא בר אשי אמר רב ת"ח צריך שיהא בו אחד משמונה בשמינית א"ר הונא בריה דרב יהושע ומעטרא ליה כי סאסא לשבולתא אמר רבא איבשמתא דאית ביה ובשמתא דלית ביה א"ר נחמן בר יצחק ילא מינה ולא מקצתה מי זומר דכתיב ביה 16) תועבת ה' כל גבה לב אמר חזקיה אין תפלתו של אדם נשמעת אא"כ משים לבו כבשר שנא' 17) והיה מדי חדש בחדשו [וגו'] יבא כל בשר להשתחוות וגו' א"ר זירא בשר כתיב ביה 18) ונרפא אדם לא כתיב ביה ונרפא א"ר יוחנן אד"ם א"פר ד"ם מ"רה בשר"ב ו"שה ס"רוחה ר"מה איכא דאמרי שאול דכתיב בשין א"ר אשי כל אדם שיש בו גסות הרוח לסוף נפחת שנאמר ולשאת

מת לא יבאט: 1) אחד משמונה בשמינית. משקל קטן הוא והיינו 2) עובל. 3) כלומר רריך שיהיה זו מעט גאזה שלא יהו קלי הראש מסתוללין זו והא דכריו מתקבלין עליהן בעל כרחם: ומעטרא ליה כי סאסא לשבולתא. גסות מועט נאה והוגנת לו לתלמיד חכם ומעטרמו כסאסא המעטרט את השבולת: בשמא דאיש ביה. גסות הרוח: ובשמא דאיש ביה. גסות פורתא לפי שאין בני עירו יראים ממנו ואין זו כח להוכיחם: לא ממנה ולא ממקספה. לא יפוחן אדם לא ככולה ולא במקצתה דמי זומר מאי דקרי ליה קרף תועבת ה': ככשר. שהוא רך ולא כחנן שהוא קשה: להשתחוות. להתפלל. אותם שהם זשור יצואו ויתפללו כי הם נשמעים לפני אצל גסי הרוח לא יצואו: כשר כסיב זיה ונרפא. וכשר כי יהיה זו צעורו שחין ונרפא. אדם כי יהיה צעור צעור 1) נגע זרעת כי מהיה צדאס 2) לא כתיב צדח ונרפא לפי דרכך אתה למד שמי שהוא רך ועניו ככשר קרוב להתרפאות מיסורין הצאין עליו אצל מי שהוא קשה כחדמה אין רפואה למכותיו 3): אדם. למה נקרא שמו אדם שהוא אפר דם מרה. כלומר כולו הבל לכך אל יתגאה. מרה היא ליחלוחית מרה היוצאה מן המרידה שככדי ומתגברת צאדם הכל לפי החדשים ושינוי העתים ולפי המאכל שאוכל ועל ידיה צאין חליים ונגעים ומכאובות יש שקורין צדכי הרופאים מריה שמורה יש שקורין מריה אדומה: שאול מקום שאול צימו: נפחם. מתמעט מהשיבותו ונעשה פחות צאנשים: ולשאת

ולשאת